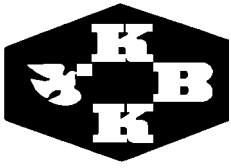

KISGRAFIKA

53. évfolyam. Megjelenik egy évben négyszer
Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület”
Postacím: 1538 Budapest, Pf. 519., internetcím: www.kisgrafika.hu
Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Ürmös Péter, Vasné dr. Tóth Kornélia
Felelős kiadó: Palásthy Lajos titkár; e-mail: info@kisgrafika.hu

*Tatai Tibor számítógépes grafikája,
CRD (2008), 105×70*

T A R T A L O M

Tőkés Gyula: Búcsúgondolatok Moskál Tibor grafikusművészhez

Szekeres Ferenc: Kopasz Márta – egy tanítvány szubjektív emlékeinek tükrében

Vasné Tóth Kornélia: A nemzeti emlékezet helyei ex libriseken. I. rész

Mayer József: Gönczi Béla előadása édesapja, nagybátyja és saját grafikai munkásságáról

Arató Antal: dr. Gombos László 80 éves

Vasné Tóth Kornélia: Lippóczy Miklós. Híres gyűjtők könyvjegyei az OSZK-ban

HÍREK – LAPSZEMLE – KÖNYVESPOLC – EGYESÜLETI HÍREK

2014/3

BÚCSÚGONDOLATOK MOSKÁL TIBOR GRAFIKUSMŰVÉSZHEZ

EGY MESEBELI CSODAEMBER TÁVOZÁSA

„Hosszas készülődés után sikerült átlépned Fényhon Kapuját, itthagytad ezt a világot, amelyben sok csodás művet teremtettél. Nem egy megpróbáltatást követően, 2014. január 13-án elköltöztél. Azok az emberek, akiket megfosztott a sors attól, hogy személyesen ismerjenek téged, nehéz leírni varázslatos lényedet.

Én mint békéscsabai alkotót ismertelek meg, de mint megtudtam, Budafokon születél 1930-ban, ott is élted életed nagy részét, mígnem 19 évvel ezelőtt a szerelem köteléke, kedvesed békéscsabai gyökerei révén közénk vezérelt, csabai lettél. Így Békéscsabának is lett világhírű kisgrafika, ex libris művésze.

Csendes, kedves, szerény, eredményeivel, életútjával nem dicsekedő ember voltál. Mint ahogy azt később, baráti beszélgetéseink során megtudtam, lett volna mivel dicsekedned: 1959-ben Budapesten a Fészek Klubban alapítója lettél a Kisgrafika Barátok Köre (később) Grafikagyűjtő és Művészeti Egyesületnek, majd e szervezet nemzetközi hálózata, a FISAE által szervezett nemzetközi kongresszusok egyik magyar delegáltja voltál. Bejártad Dániát, Portugáliát, Ausztriát, Jugoszláviát. Tehetséged és szerencséd révén vidáman végigkalandoztad a fél világot, munkáid, ex libriseid megtalálhatók Japán, grönlandi, kínai, izraeli, kanadai gyűjtők kincses gyűjteményében. Természetesen magyarországi magán- és közgyűjtők is akadnak szép számmal.

Békéscsabán is sok barátot vonzott különleges személyiséged, kultúrházvezetők, kiállítás-szervezők, művészetbarátok, költészetet is művelő, fiatal kollégák, diákok keresték társaságod. Támogatásuk jóvoltából több kiállítással örvendeztethetted meg az itthoni és külföldi művészetbarátokat, valamint két könyved is megjelent Békéscsabán, bemutatva alkotásaidat: *Én látok; ti is lássatok!* és *Napsugárszinfónia* címmel. Az első grafikáidat, míg a második akvarelljeidet mutatta be. Köszönet érte!

Köszönöm, hogy ismerhettelek, ismerhettünk!”

Tőkés Gyula

Moskál Tibor fametszete,
X2, Op. 197 (1976), 75×40

Moskál Tibor fametszete,
X2, Op. 452 (1991), 68×55

KOPASZ MÁRTA – EGY TANÍTVÁNY SZUBJEKTÍV EMLÉKEINEK TÜKRÉBEN

(A KBK szíves kérésére az alábbi szöveg a megnyitón elhangzott kötetlen visszaemlékezés gondolat-vázlata alapján készült, annak „írott formában rekonstruált” változata.)

Tisztelt Kiállítás Látogatók!

Amikor a jelen kiállítás megnyitására felkérést kaptam, első reakcióm az volt, hogy – a körünkből már eltávozott – Laczó Katalin és az alkotóról számos cikket publikáló Tandi Lajos avatottabb ismerői az életműnek.

Ugyanakkor szívesen tettem eleget annak a felvetésnek, hogy mint volt tanítvány, „személyes emlékeket” idézzek fel. Így aztán a helyzetből adódik, hogy az itt elhangzottak szubjektívek lesznek, két ember viszonyát, sajátos értékrendjét elevenítik fel.

(... Mindenekelőtt idézzük ide Márta nénit, aki a terembe lépve megszólítana: „gyermekem, keress egy széket Márta néninek, hogy leülhessen”, majd a terem nem központi, de jól észlelhető részén helyet foglalva figyelne szavaimat...)

Élesen él emlékezetemben a gimnáziumi grafikai szakterem falára kihelyezett két alkotása. Feltételezem, hogy tudatosan választotta ki azokat, mintegy a tanítványoknak szánt „vizuális ars poétikaként”. Az egyik a nevezetes harsonás figurákkal kombinált „Hívja, várja önt Szeged” feliratú szabadtéri plakátja volt, melyet akromatikus felfogás jellemezett. A másik – számomra némi meglepetésre – egy kicsattanóan kolorista pasztell portré! A két alkotás jól jellemezte Márta néni világát. A közismert fekete-fehér alkotói világ mellett jelen volt a kolorista látásmód is, mely idősebb korára egyre inkább előtérbe kerülhetett. Ezt azért tartom fontosnak, mert Papp György általános iskolai tanárom is így ajánlotta szellemi látóterembe egy linómetsző szakkörön: „te pedig jelentkezz a Tömörkényi gimnáziumba Kopasz Mártához, mert jó érzéked van a fekete-fehérhez.”

Mint jellemző momentumot, fel kell idéznem a szakmai programokat színesítő „illemtan óráit” is! Az Ortutay-Buday féle polgári értékrend és feltehetően családi indíttatás által determinált viselkedésmódot kívánta tovább adni nekünk, az új generációnak. A kézfogás-kézcsók „problematikájától” a helyes köszönésig sok mindenről szó esett. Számtalanszor a gyakorlatban is eljátszottuk a situációt: „amikor nő lép a terembe, a férfiak felállnak, székkal kínálják, és csak akkor ülnek le ismét, ha a hölgy már helyet foglalt”. A hazai és nemzetközi KBK találkozókról szóló beszámolóiban is hangsúlyos szerepet kaptak a fenti rítusok. Gyanítom, hogy szakmai sikerei mellett azért is vonzódott ezekhez a találkozókhoz, mert autentikus környezetben újra megélhette az általa preferált értékrendet, melynek gyakran központi szereplője lehetett. Bár ma szép emlékekkel gondolok ezekre a „kursusokra”, életkorunkból adódóan akkor bizony csendes irónia, belső dac is kísértéte részünkről a helyzetgyakorlatokat!

A tanítvány és tanár viszonyát, a gimnáziumi éveket végig kísérő tiszteletet és lázadást jól jellemzi a következő emlétköredék ezekből az időkől. Márta néni meghatározóan karakteres grafikai stílusa megkerülhetetlenül felhangolta szakmai gondolkodásunkat, kifejezési eszköztárunkat. Mindannyiunk grafikáin tetten érhető volt jól ismert ex libriseinek hatása. Ez szinte törvényszerűnek tűnik, hiszen létrehozott egy, a linómetszet technikájához tökéletesen illeszkedő, könnyen véshe-

tő betűtípust, melyben az asszír ékírás és a székely fafaragók vésési technikáját szintetizálta. Ez aztán azt is eredményezte, hogy aki ezt a funkcionális, könnyen véshető betűformát használta, szinte szükségszerűen az ő vizuális világának felidézójévé vált.

Jómagam – az előzőekben említett korosztályi attitűd által predesztinálva – természetesen igyekeztem leválni erről a képi világról. Márta néni (kiváló tanárként) bölcsen helyén kezelte törekvéseimet. Mikor észlelte, hogy megpróbálok elmozdulni a „vonalhálós fametszet stílus” irányába és szeretnék kipróbálni egy fésűs élű vésőtípust, határozottan támogatta, sőt néhány hónap múlva (egyik kiállítása ürügyén) egy nevemre dedikált katalógus kíséretében megajándékozott a saját fésűs vésőjével, „én ezt úgyis keveset használom” szavakkal. (A véső a közelmúltban méltó helyre került, felajánlottam a szegedi KBK emlék-gyűjteményébe.)

Ma már némi önironiával tekintek erre az időszakra és „leválási dackorszakomra”. Hogy kipróbáljam a különböző művészettörténeti korok metszési modorát, elkezdtem ex libris stílus-parafrazisokat készíteni. A több darabból álló sorozat első elemeként egy „tökéletes” Kopasz Márta stílusú ex librist készítettem. Ez „igen jól” sikerülhetett, mert a közelmúltban jutott tudomásomra, hogy az egyik kiadványban Márta néni neve alatt szerepel. Meggyőződésem, hogy ha tudomást szerezne gimnáziumi diáksínyemről, nem neheztelne rám, megértené, hogy bár áttételesen, ezt a cselekedetemet is az iránta érzett nagyrabecsülés motiválta.

Ami a legfontosabbnak tűnik: emlékeimet rendezgetve bennem is most tudatosult, hogy rám a leginkább meghatározó benyomást Márta néni műveltsége és ebből adódó komplex pedagógiai szemlélete tette. Érettségi találkozókra többször szóba került, hogy a keresztény művészet történetét a hetvenes évek elején a „létező szocializmusban” bibliai – ma úgy mondanánk: kortörténeti – idézetekkel tanította. Persze távolról sem vallási indíttatásból. Ez a fiatal korunkat meghatározó szellemi aurában talán ellenállást is indukálhatott volna, sokkal inkább kultúrtörténeti és emocionális aspektusból alapozta meg ismereteinket.

E m l é -
kezetes szá-
momra, amint
a keresztény
templomok
oktatása so-
rán odava-
rázsolta a
korabeli ke-
r e s z t é n y
polgár ér-
zésvilágát,
értékrendjét
is. (Vásárnap
korábban kel.
Mivel „gyón-
ni, áldozni”
szándékozik,
az Oltári-
szentség előtt
már nem reg-
gelizik, vagy-
is a lelkét

„ünneplőbe öltözteti”. A köznapinál alaposabban, vagyis tétőtől talpig megmosakszik. Az előző este kifényesített csizmát és tiszta ruhát magára veszi, vagyis a testét is ünneplőbe öltözteti. Így, kívül-belül felhangolódva indul a templomba.)

Jóval később a képzőművészeti főiskolán az egyik referátumnapon a témám a nyugati keresztény templomok axialitása, a nyugati homlokzattól és kapuzattól az Oltáriszentséget rejtő apszisig húzó tengelyre rendezett építészeti elemek értelmezése volt.

Felidéződtek bennem Márta néni gondolatai. Folytattam az ő gondolatmenetét. A gimnáziumban hallottak stációit kiegészítettem az épületen fellelhető lélek-felhangoló elemekkel, a nyugati homlokzat bestiáriumának figyelmeztető tartalmi elemeivel és a kapuzat „Agnus Dei” ábrázolásának lélek-felszabadító sugallatával. A mellékhajók félhomályával és a főhajó „fényességével”, atmoszférikus ábrázolásaival kiegészülve létrejött egy – a reggeli ébredéstől az Oltáriszentségig vezető – szellemi axialitás. Az épület „materiális” axialitása tehát felhangolódott a lélek „transzcendens” axialitásával!

Az elhangzott előadások értékelésekor a fenti gondolatsort a referencia nap egyik legeredetibb felvetéseként emelték ki, vagyis Márta néni áttételesen „társ-előadóm” volt!

Visszatekintve, az ő indíttatása, a komplex szemlélet preferálása végigkísérte elméleti-szakmai utamat. Igazolásként röviden felidézem a téma szempontjából emlékezetes állomásokat.

A nyolcvanas években a Móra Ferenc Múzeumban végzett képzőművészeti, múzeumpedagógiai kísérleteink szintézisét tagláló tanulmány pályázatomban nagybázisú országos mezőnyben első helyezést ért el. Az értékelés kiemelte a programozat szakmai nyitottságát, interdiszciplinális szemléletét. (Ez a kifejezés akkortájt igen divatosnak minősült.) Talán helyénvaló a felvetés: rejtetten ismét jelen volt az előzőekben már vázolt gimnáziumi indíttatás.

Néhány éve olvastam egy tanulmánykötetben, hogy Horváth Ferenc, a szegedi múzeum régész munkatársa egy amerikai szakmai konferencián az általunk tartott múzeumi matinék dia-dokumentációjának felhasználásával tartott előadást az intézményben folyó komplex művészeti (benne régészeti) nevelésről. Jót mosolyogtam az amerikai szakmai visszhangon: nem is gondolták, hogy a „messzi” Magyarországon ilyen sokszínűen alkalmazzák az Amerikában akkor igen divatos New School komplex módszereit.

És hát... napjainkban (opponensként) művészeti, nevelési és múzeumpedagógiai témájú szakdolgozatok fejezeteiben gyakran találkozom a project-pedagógia komplex szemléletének ecsetelésével, dicséretével...

(...No, azt hiszem, Márta néni itt már felemelkedne székéről és kérdő tekintettel nézne rám: „gyermekem, csak nem azt állítod, hogy a hetvenes évek elején én a project-pedagógia módszereivel oktattam?”...)

Természetesen azt nem állíthatom, de emlékeim szerint Kopasz Márta gimnáziumi óráinak atmoszférája, előadásainak szemlélete ma is időtálló és aktuális.

Kopasz Márta linómetszete,
X3 (1982), 90×75

Kopasz Márta linómetszete, X3 (1968), 90×65

A NEMZETI EMLÉKEZET HELYEI EX LIBRISEKEN

1. RÉSZ

A vetített képes előadás elhangzott
a Kisgrafika Barátok Köre 2014. március 4-ei alkalmán

Nemcsak az egyes nemzeteknek, országoknak, hanem az egész emberiségnek léteznek olyan helyei, kulturális és természeti javai, melyek méltók a megőrzésre és megóvásra. Ezek a kulturális örökség, a nemzetkarakterológia szempontjából kiemelkedő helyek, melyek egyfajta lieux de mémoire-nak, az emlékezet helyeinek minősülnek (Pierre Nora)¹. Formái, fajtái: intézmények, topográfiai adatok, tárgyak, objektumok, kulturális alkotások, társadalmi szokások.²

Először a világörökségi listába is felvett magyarországi helyszíneket követjük nyomon, majd a történelmi és nemzeti emlékhelyeink következnek, természetesen ex libriseken, alkalmi grafikákon keresztül bemutatva.

Magyar világörökségi helyszínek ex libriseken

A világörökség (World Heritage) fogalma 1965 óta használatos. A világörökségi helyszínek olyan kulturális vagy természeti szempontból egyedinek számító értékek, melyeket az UNESCO keretén belül működő Világörökségi Bizottság (World Heritage Committee) az általa igazgatott Világörökség Programba felterjesztett. Az 1972. november 16-án alapított Világörökség Program³ célja az emberiség kulturális és természeti örökségének védelme, nyilvántartásba vétele.

A Világörökségi Lista készítése folyamatosan zajlik. Magyarországról eddig a következő helyek kerültek fel, időrendben: *Budapest* (1987-ben a Duna-part látképe és a Budai várnegyed, 2002-től az Andrásy út és történelmi környezete). Ezt követték *Hollókő* ófalu és táji környezete (1987), az *Aggteleki-karszt* és a Szlovák-karszt barlangjai (1995); az ezeréves *Pannonhalmi Bencés Főapátság* (1996), a *hortobágyi Nemzeti Park–Pusztá* (1999), a *pécsi ókeresztény sírkamrák* (2000), a *Fertő-tó/Neusiedlersee és térsége* (Fertő-táj, 2001), a *Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék* (2002)⁴.

A következőkben az említett kultúrtájakat, világörökségi helyszíneket középpontba állítva, egy országjáró körutat tesszünk *Ex libris Land*, azaz Magyarország területén. Az Ex libris Land elnevezés Paul Pfister (1908–1985) francia professzortól, ex libris gyűjtőtől származik,⁵ a magyar ex libris készítőik gazdag taborára és arra utalva, hogy Budapest 1970-re megkapta a XIII. Nemzetközi Ex libris kongresszus rendezési jogát⁶. Egy kisebbfajta magyarországi ex libris topográfiát nyújtva – kb. 100 ex libris elemző bemutatásával –, Paul Pfister állítását igazolom.

1 GYÁNI Gábor, *Emlékezés, emlékezet, történelmi elbeszélés*, Bp., Napvilág Kiadó, 2000, 82.

2 GYÁNI 2000, i. m., 82.; KAPITÁNY Ágnes – KAPITÁNY Gábor, *Magyarság-szimbólumok*, Bp., Európai Folklor Intézet, 2002.

3 *Világörökség*, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Vil%C3%A1g%C3%B6r%C3%B6ks%C3%A9g>

4 NAGY Gergely, *Világörökségek Magyarországon*, Budapest Kossuth Kiadó, 2003., 6-7.; *Világörökség, magyar helyszínek*, <http://www.vilagorokseg.hu/portal/helyszinek.php>

5 *Catálogo da Primeira Exposição de Ex-Libris em Viseu de 16 de setembro a 3 de outubro do ano de 1965.*, Biblioteca Pública Municipal, Viseu, 1965., 29-30.

6 *KBK jubileumi évkönyv, 1959–2009*, Budapest, Kisgrafika Barátok Köre, 2009, 13. és PFISTER, Paul, *Reminiscenciák*, Kisgrafika 1984/1-2. sz., 22.

A vizsgálati korpuszt az Országos Széchényi Könyvtár XX–XXI. századi ex libris anyaga képezi. Az OSZK-ban jelenleg található, időbelileg osztott ex libris anyag két fő őrzőhelye a Régi Nyomtatványok tára, ill. a Plakát- és Kisnyomtatványtár. A XX–XXI. századból származó ex libriseket, kb. 34 ezer darabot a Plakát- és Kisnyomtatványtár őrzi⁷. Ezek katalógizálása, kutatása az én szakterületem. Az itt található, ún. modern ex librisek formaelemei alapján három fő kategóriát különböztethetünk meg: *heraldikus, témás (azaz szimbólumos) és egyszerű szöveges* ex libriseket.⁸ A témás ex librisek főbb típusai az *ember-, állat-, növény-, táj-, könyv-, épületábrázolások, portrék, életképek*. A következőkben a topográfiai ex libriseket állítom a középpontba, azaz amelyeknek ábrái a tájak, természeti értékek, képződmények, híres városi építmények⁹. Némely ex libris szövegében is jelzi a földrajzi vonatkozást: *ex libris geographici, ex libris Tokajensibus, ex libris Hungaricis, ex libris Transilvanicis, ex libris Soproniensibus, ex libris Szegediensis* stb.

A világörökség magyarországi helyszínei közül nem mind fordul elő az OSZK ex libris állományában. A fellelhetők: *Budapest, Pannonhalma, a Hortobágy*, ill. *Tokaj-Hegyalja* vidéke.

Budapest Duna-parti látképe és a budai Várnegyed 1987 óta a képezi a Világörökség részét. Az itt található világörökségi helyszínek közül több is előfordul ex libriseken¹⁰. Az ábrázolások többsége a hazánkban 1970-ben rendezett XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszusra készült. A kongresszus egyik pályázati kiírása szerint Budapest témájú, ill. a kongressz-

Konstantin Kozlowski fametszete, X2, 95 × 85

7 A kb. 34 ezer ex librisből 17 361 db ex librist számlál a Diskay-hagyaték anyaga, duplumokkal együtt. Ezt egészíti ki a közel kb. 13 ezer darab magyar és a kb. 3600 külföldi ex libris. A katalógizálás jelenleg folyamatban van.

8 DEÉ NAGY Anikó, *A marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Könyvtár ex librisei*, Bp., Balassi Kiadó, és Kolozsvár, Polis Könyvkiadó, 2001, 27.

9 Vorwort = *Internationale Exlibris-Ausstellung, Die Topographie im Exlibris*, Helmbrechts, Kronach 1989, 1.

10 *Budapest világörökségi helyszínei*, http://hu.wikipedia.org/wiki/Budapest_vil%C3%A1g%C3%B6r%C3%B6ks%C3%B6ks%C3%B6ks%C3%A9g_helysz%C3%AAdnei

szust jelképező kisgrafikát kellett készíteni¹¹. A *Réthy István* nevére szóló 1970-es kongresszusi lapon kollázsszerű elrendezésben Budapest több nevezetessége, a Hősök tere, a Szabadság-szobor, a Parlament, a Halászbástya, a Lánchíd egyaránt fellelhető. Grafikus az ukrán K. Kozlovskij (Exl.R/483)¹².

Ma a *Várnegyed* részét képező *Nemzeti Könyvtár* az alapításkor (1802) még nem itt rendezkedett be: hosszú időn át a Magyar Nemzeti Múzeum klasszicista épületében találjuk. 1985-ben költözött fel a Várba¹³. Ez alkalmából az alapító és névadó, Széchényi Ferenc nevére készült alkalmi grafika a Várral, és Széchényi portréjával (graf. Fery Antal).

A *Mátyás-templom és a Halászbástya* egyik legfinomabb mívű bemutatása Vertel József alkotása az osztrák Alma Petz nevére. A neogót stílusú *Mátyás-templom* (Budavári Koronázó Főtemplom) látható az orosz A. Kalasnyikov a XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszusra készített ex librisén (Exl.N/303).

Anatolij Kalasnyikov fametszete,
X2, op. 154 (1970), 87×70

Kovács József pécsi gyűjtő, 1979-től a pécsi KBK titkára, az 1970-es ex libris kongresszusra több ex librist készített a nevére szólóan, köztük a *Mátyás-templom*ot ábrázolót (Exl.K/982, graf. KKJ). A résztvevők névsora¹⁴ alapján megállapítható, hogy személyesen is jelen volt a budapesti XIII. Nemzetközi Ex libris Kongresszuson.

A *Halászbástya* a *Mátyás-templom* átépítésével is megbízott Schulek Frigyes tervei alapján épült 1895 és 1905 között, neoromán stílusban. A hazai eklektika egyik legértékesebb építménye. A belga Leo Arras részére Fery Antal (Exl.A/240), a szlovák Karol Izakovič és a dán Klaus Rödel számára Kollmann Jenő készített a *Halászbástya*t bemutató ex librist (Exl.I/117, Exl.R/433). Klaus Rödel ex librise a *Szent István lovasszobrot* is megörökíti.

11 *Nemzetközi ex libris pályázatok*, Kisgrafika Értesítő, 1970. április, 661. – A többi pályázati téma: Emléklap Bartók Béla halálának 25. évfordulója alkalmából, Bor és szőlő az ex libriseken.

12 Az OSZK, Plakát- és Kisnyomtatványtárban található ex librisekre a rak-tári jelzetük alapján utalok.

13 FERENCZY Endréné, *Emlékezés az Országos Széchényi Könyvtár Budai Várba költözésének huszadik évfordulója alkalmából*, <http://ki.oszk.hu/3k/19972006/valcikkek/valcikkek0505/ferenczy.html>

14 *A kongresszus résztvevői*, Kisgrafika Értesítő 1970. december, 744.

A budai Várnegyed épületei mellett a *Gellért-hegyi Szabadság-szobor* és a *Citadella*, valamint az Országház szemlélhetők Gerlóczy Károly (1835–1900), az egyesült Budapest első alpolgármestere (1873–1897) portréjával az egri Nagy István számára készített ex librisen (Exl.N/291, graf. Kertes-Kollmann Jenő).

A hazánkra az Ex libris Land kifejezést alkalmazó Paul Pfister (1908–1985) francia professor könyvjegyén a *Duna-hidak* szerepelnek, középpontban a Lánchíd, előre haladva az Erzsébet és a Szabadság híd, a háttérben a Margit (legtávolabb az Árpád) híd. Az első négy híd a világörökség részét képezi. Közülük különösen népszerű a Lánchíd és az Erzsébet híd ábrázolása ex libriseken (Exl.P/558, graf. Andruskó Károly).

A *Széchenyi lánchíd* (a köznyelvben csak Lánchíd) a Buda és Pest közötti állandó összeköttetést biztosító legrégebbi híd a Dunán, a magyar főváros egyik jelképe. A vizsgált ex libriseken az építető, Széchényi István (Exl.Sz/499, Exl.S/486), és a híd építésének vezetője, Clark Ádám skót mérnök portréja látható (Exl.K/369, graf. KKJ).

Az eredeti *Erzsébet híd* 1898 és 1903 között épült. A második világháborúban a németek felrobbantották. Felújítására 1961–1964 közt került sor. A felújított *Erzsébet híd* szerepel a pécsi Hetey Ottó és Szentesi Flórián egy-egy kongresszusi ex librisén (Exl.H/389, Sz/534, graf. Kertes-Kollmann Jenő).

Az *Országház* tervezője, Steindl Imre portréja látható az épülettel Kiss Tibor ex librisén (Exl.K/367, graf. Kertes-Kollmann Jenő). A parlament impozáns épületét sok külföldi ex libris gyűjtő is témául választotta, pl. az észt könyv- és könyvjegygyűjtő, Erich Kuiv, az orosz Sz. G. Ivenszkij (1924–) művészettörténész, festőművész, grafikus, a Vologdai Képtár igazgatója. Az 1970-es nemzetközi ex libris pályázat első díjas ex librise az orosz grafika élvonalába tartozó Kalasnyikov (1930–2007) nevéhez fűződik: a Stettner Éva nevére szóló, a Parlamentünket ábrázoló lap¹⁵.

Anatolij Kalasnyikov
fametszete,
X2, op. 157 (1970),
105×63

15 Az ex libris szerepel a Kisgrafika Értesítő (1970. dec.) címlapján, és az 1989-es kronachi kiállítás katalógusában, 595. opusszám alatt: Internationale Exlibris-Ausstellung, Die Topographie im Exlibris, Helmbrechts, Kronach 1989. 31.

1825. november 3-án, a pozsonyi országgyűlésen gróf Széchenyi István (1791–1860) birtokainak egyévi jövedelmét ajánlotta fel a Magyar Tudós Társaság – mai nevén *Magyar Tudományos Akadémia* – létrehozására. Gombos László (1934–) bíró, ex libris gyűjtő könyvjegye erre emlékezik, 150 év távlatából, Széchenyi portréjával (Exl.G/339, graf. Fery Antal).

Feszl Frigyes (1821–1884) építész, a *Pesti Vigadó* tervezője portréja szerepel a Vigadó ábrájával Kiss Tibor ex librisén, a grafikus Kollmann Jenő (Exl.K/372). A Vigadó a XIX. század legrangosabb koncertsarnoka volt.

A *Budapest Belvárosi Főplébániatemplom* Egyházzeneje 300 éves évfordulója emlékére készített lap (1689–1989) Csiby Mihály grafikus munkája (Csiby/218). Ezen a templom homlokzati része látható, az előtérben kórossal.

Csiby Mihály grafikája,
X3/P7, op. 269, 105×60

Az Andrássy út és a Hősök tere térsége 2002-től számít világörökségi helyszínnek. Az Andrássy úton álló *Magyar Állami Operaház* Budapest egyik legjelentősebb XIX. századi műemléke. Neoreneszánsz stílusban épült, Ybl Miklós tervei alapján. Az Operaháznak és tervezőjének állít emléket Kertész-Kollmann Jenő ex librise (Exl.K/370). Székely Mihály (1901–1963) operaénekes 22 éves korában lett az Operaház tagja, és az is maradt haláláig¹⁶. Nem véletlen tehát, hogy ex librisén ez az épület szerepel.

A *Hősök tere a millenniumi emlékművel* kevés ex librisen kerül megörökítésre. A ritka példa egy mozaikos ábrázolás, Balázs György nevére, az 1970-es budapesti ex libris kongresszusra (Exl.B/113, graf. Stettner Béla). Ezen a Hősök tere és a Szépművészeti Múzeum is szerepel. Schickedanz Albert (1846–1915) a millenniumi emlékmű, a Műcsarnok és a *Szépművészeti Múzeum* tervezője. Neki állít emléket Kollmann

Jenő ex librise az építész portréjával, a Szépművészeti Múzeum épületével (Exl.K/376).

A fővárosból kitekintve az első állomás **Pannonhalma**. A pannonhalmi bencés főapátságot alapításának 1000. évében, 1996-ban vették fel az UNESCO Világörökségi Listára. Kékesi László 1986-os ex librisén a pannonhalmi apátság látható, a rendalapító Szent Benedek portréjával (Ex libris *Kundermann Jenő*, op. 175)¹⁷.

Kékesi László linómetszete, X3, op. 175 (1986), 65×85

A *Kemenes OSB*¹⁸ nevére készült ex libris a pannonhalmi apátság előtérében beszélgető szerzeteseket ábrázol, a jelmondat: *Caritas-omnia-vincit*, azaz „A szeretet mindent legyőz” (Exl.K/926, graf. Farkas Dezső).

Az apátság kb. 300 ezer kötetet számláló könyvtárának állít emléket Fery Antal ex librise (Exl.B/400), a híres magyar könyvtárak részére készített (1994) sorozatból.¹⁹

A **Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék** így jellemezte Krúdy Gyula a XX. század elején: „Távol ködébe vesző Kopasz, vén történelmi kapuőr a magyar Kánaán bejáratánál”²⁰. A világörökségi listán 2002 óta szereplő Tokaj-hegyaljai borvidék 2012-ben kapott történelmi tájként műemléki védettséget²¹. A térség ex libriseken való megjelenítése érthető módon összefonódik a szőlő- és borkultúra²² ábrázolásával. Petőfi szavaival: „...E hegyeken laknak az öröm istenei, innen küldik szét a világba apostolaikat, a palackokba zárt arany színű lángokat, hogy prédikálják a népeknek, miszerint e föld nem siralom völgye...”²³

A Magyarországon megrendezésre kerülő 1970-es Nemzetközi Ex libris Kongresszus is kapcsolódott egyik pályá-

17 Kékesi László *ex librisei és alkalmi grafikái*, Hajdúhadháztéglás, Hajdúhadháztéglási Földi János Városi Könyvtár Kisgrafikai Füzetek (9.), 1989, 22.

18 Az OSB jelentése: Ordo Sancti Benedicti, azaz Szent Benedek Rend.

19 Fery Antal *híres magyar könyvtárak részére készített ex librisei*, Székesfehérvár, Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár 1994. (Bev. Arató Antal)

20 KRÚDY Gyula, *Tokaj*, Magyar Irodalmi Hírlevél, 2009. szeptember, http://irodalmihirlevel.freevb.hu/feltolt/irodalmi_34.pdf

21 5/2012. (II. 7.) NEFMI rendelet

22 A Tokaji Aszú világhírnévnek örvendő. Évszázados technológia alkalmazásával készül, amelynek alapja az aszúsodott szőlőszemek késői szüretelése, és az ezt követő különleges aszú bor készítési eljárás. Már a középkorban is komolyan méltatták: „vinum regum, rex vinorum” (a borok királya, a királyok bora) – szöveg róla XIV. Lajos francia király. – BALOGH Zsolt-KERÉKGYÁRTÓ ÉVATÁRNOKI Judit-TÉCSI Zoltán: *Szívünk hungarikumai*, Kisújszállás, Pannon-Literatúra Kft., 2009, 116.

23 Tokaj, a világörökség gyöngyszeme, <http://www.tokaj.eoldal.hu/cikkek/irodalom.html> (PETŐFI Sándor: *Úti levelek*, XI. levél, Sárospatak, 1847. július 9.)

16 Székely Mihály (1901-1963) = *Magyar Életrajzi Lexikon*, <http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC14240/14740.htm>

zati kiírásával a borkultúrához: *Bor és szőlő az ex libriseken* címmel²⁴.

Lippóczy Norbert (1902–1996), a lengyelországi Tarnówbán²⁵ élő, magyar születésű gazdamérnök, borkereskedő kifejezetten szőlős-boros ex librisek készíttetésére szakosodott. A nevére szőlő ex librisek mindegyikén fellelhetőek e motívumkincs elemei: a borospincék, a szüret, a hordó, a borospohár stb. motívumai stb. Fery Antal egyik alkotása szövegében is utal a tokaji borvidékre: *Ex libris Tokajensibus* Norberti Lippóczy.

Béres Béla (1912–1985) tokaji esperes plébános, borász ex librisein tokaji házak, templom, a hegyoldal látható szőlőkkel, pincerészlettel (Exl.B/437-439, graf. Andruskó Károly). Különlegesség a Tokaji Madonna ikonábrázolása (Exl.B/440, graf. Fery Antal).

A Hortobágy sik pusztasága, szikes és vizes élőhelyei egyediségével vívta ki a világörökségi besorolást, 1999-ben. A pusztához kapcsolódó rideg állattartás legfontosabb tárgyi emlékei a gémeskutak, út menti csárdák, karámok és alföldi falvak²⁶. Ezek kerülnek bemutatásra *Kökössy József* debreceni nyomdász, gyűjtő²⁷ ex librisein (Exl.K/722-723, graf. Andruskó Károly). Réthy István könyvjegyén is nyáját őrző pásztor látható, a háttérben gémeskúttal (Exl.R/255, graf. Selmeczi-Skonda Károly). A Hortobágy folyón át ível a Kilenclyükú köhíd, 1933 óta. Ez a Hortobágy jelképe. A Kilenclyükú híd sertéseket őrző kondással, csárdával, vadvirággal látható *berei Soó Rezső professzor* (Exl.S/335, graf. Vadász E. – Ex libris Hungaricis prof. R. de Soó), ill. a *Debreceni Egyetem Növénytan Intézete* (Exl.I/120, graf. Várkonyi K. – Ex libris Instituti Botanici Univ. Debrecen) ex librisein.

Vasné Tóth Kornélia

Folytatása következik. A következő rész a történelmi és nemzeti emlékhelyek ex libriseken való előfordulásával foglalkozik.

GÖNCZI BÉLA ELŐADÁSA ÉDESAPJA, NAGYBÁTYJA ÉS SAJÁT GRAFIKAI MUNKÁSSÁGÁRÓL

A KBK 2014. április 1-jén a Józsefvárosi Galériában elhangzott előadása. A moderátor szerepét dr. Mayer József gyűjtő töltötte be.

Gönczi Gebhardt Tibor (1902–1994) a budapesti Iparművészeti Főiskola grafikus szakosztályán kapott diplomát és azonnal bekapcsolódott az alkalmazott grafika minden szakába.

Kitűnő tanítómesterei voltak, akikre mindig szeretettel emlékezett vissza: Helbing Ferenc, Haranghy Jenő, Simai Imre, Udvary Géza és Pólya Tibor.

A biztos kezű rajzoló már pályakezdéstől dolgozott kitűnő lapoknak, mint az Érdekes Újság, Képes Családi Lap, Függetlenség, Képes Sportlap, és Vasárnap. De jöttek a reklám megrendelések is, italcímkek, étlapok stb., amelyben a kornak

megfelelően kellett a grafikai keretet és háttért megtervezni, de sohasem tévesztette el a helyes arányokat és az alkalmazás törvényszerűségeit. Biztos rajztudása itt is előnyére vált és ízléssel párosulva meggyőző biztonsággal oldotta meg ezeket a feladatokat is.

A sokoldalúság párosult azzal az egyszerűséggel, melynek jutalma a rábízott munka elvégzése felett érzett öröme volt. Ez volt az a hajtóerő, ami a hosszú pályán végig kitartott optimista és vidám kedélyével, humorával és következetes pontosságával.

Ebben az időben igen fontos reklámhordozó volt a számológépcédula. Ezek a kisméretű grafikák próbára tették alkotó szellemességét, hiszen a szöveget nemcsak megírni, de kitárolni is a művész feladata volt, de ötletes grafikai megoldással mindig összhangban volt és kifejező a reklámhoz a rajz is. Sajnos – noha csak 50 forgalomba kerülő grafikája maradt fenn – a sors mostohán bánt ezzel a szellemes számológépcédulával, napjainkban teljesen elfelejtették ezt, pedig egy időben ez is a gyűjtők kedvence volt! Amikor a híres „Hofher-Schranz-Clayton-Shuttleworth” gépgyár kérte fel prospektus, plakát készítésére, a városban élő művész a mezőgazdasági gépek szakértője és e gépek munkájának avatott ábrázolója lett.

S következett a ma is emlékezetes reklámplakátok elkészítése: MODIANÓ, ASPIRIN, DREHER baksör stb.

Nagyméretű feladattal is megbirkózott, így 1938-ban az Eucharisztikus Világkongresszus egyéb grafikai feladatai mellett a Nemzetközi Karitás Kiállítás színhelyén (a gr. Károlyi palotában) Szűcs Pál grafikus kollégájával közösen készített falfestményével hatalmas felületen adta bizonyosságát, hogy ilyen feladat megoldására képességei feljogosítják.

Az ismert KLŐSZ nyomda tervező művészeként művészeti vezetője lett.

1941-ben bélyegtervezéssel is sikeresen bizonyította tudását. A Széchenyi serral kezdte, majd folytatta több bélyegsorrall. Nekünk kedves volt a „honvédeink” c. sorozata, melynek záró értékét a KBK egykori művészeti vezetője – Fery Antal – készítette. De sikeres volt még a Horthy Miklós Repülőalap sor és a fiatalon elhunyt Kormányzóhelyettesi gyászbélyege is.

A háború után a politika itthon is rátelepedett az élet minden területére, először a választások idején plakátok készítése, és egy bizottság vizsgálta felül, melyik munkát fogadhatja el a megrendelő. A szocialista realizmus volt az elvárás és ezért a plakátokon mindenki boldogan mosolygott... Aki rajzolni tudott, könnyebben vészelte át ezt az időszakot: élni kellett és alkotni.

Reklámgrafikai munkák máshonnan is jelentkeztek, így a mezőgazdasági pavilonok, munkavédelem és Vöröskereszt témában kapott feladatok. Helyes megoldása elismeréseképpen 1952-ben Munkácsy-díjat kapott. Később a Magyar postának még 4 bélyegsorozatot tervezett, majd a későbbi időben a karácsonyi és húsvéti lapok tervezése szerzett örömet a művészek és nekünk is. Ízléses és kedves lapok voltak ezek.

Gebhardt Béla (1901–1990) építőművész és festőművész, Műegyetenem szerzett oklevelet és azonnal tervezési munkákkal bízták meg. 1927-ben a Széchenyi strandfürdő megépítésében is fontos szerepet vállalt. Magánlakások és szállodák tervezésén kívül a harmincas évektől 25 kiállítási épületet tervezett (Telefongyár, Hangya Szövetkezet stb.).

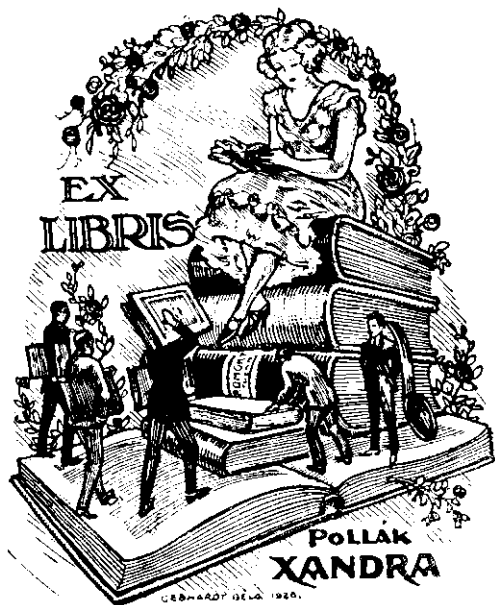
Építész létére a képzőművészet több műfaját is műveli, sikeresek ex libris tervei, karikatúrái, rajzai, de a húszas évek-

24 RÉTHY István, *Kongresszusi beszámoló*, 1970. december, 726. – A kiállításról ez évben katalógus is megjelent *Szőlő és bor az ex libriseken* címmel, kiad. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Bp., 1970.

25 Lippóczy Norbert gyűjteményének első kiállítása Tarnówbán volt, 1963-ban. Erről katalógus is megjelent: *Winna latorosl w exlibrisie*, Tarnów, 1963.

26 VIDA Péter, *Világörökségi helyszínek*, Debrecen, Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., 2013, 32.; NAGY Gergely, *Világörökségek Magyarországon*, Budapest, Kossuth Kiadó, 2003, 46-47.

27 LENKEY István, *Találkozásaim az ex librisrel, Hogyan lettem gyűjtő?*, Kisgrafika 2008/1. sz., 7.

Gebhardt Béla grafikája,
P1 (1920 vagy 1926), 80×65

ben országos tárlaton keltett figyelmet biztos kézzel festett akvarelljeivel.

1941-ben munkásságát értékelve a Magyar Mérnök és Építész Egylet tagjai közé fogadja, majd 1944-ben a Magyar Képzőművészek Egyesületének is tagja lett.

Háború után városrendezési feladatokkal foglalkozik, mint tervező építész. 1946-tól alapító tagja a MÉSZ-nek, és hamarosan az 1951-ben megalakuló Képző és Iparművészeti Szövetségnek. Tervező munkája sok helyen megtalálható Budapesten, így a Hősök tere díszburkolata és az ott lévő hősök emlékköve. De sok szobor építészeti részének tervezése is nevéhez kötődik.

1956 krónikásaként megmutatja azt, ami történelmünk nevezetes napjaiban egy építész szeme és festő ecsetje megörökített.

Gönczi Béla (1934–) édesapja mellett felnőve ismerte meg a rajztudást becsülni, tisztelni és örömet lelteni az alkotó munkában. Megtanulta már akkor, hogyan teszi képessé a kitűnő rajzolókat minden feladat megoldására, ha a tehetség szorgalommal párosul.

A kamaszkor tanulságait nemcsak a jó öreg Bencés Gimnázium falai között és a Művészeti Gimnáziumban gyűjtötte,

Gebhardt Béla grafikája, P1, 70×60

de a történelem is gondoskodott arról, hogy különbséget tudjon tenni tisztesség és annak ellenkezője között. A művészeti oktatásban is hiteles emberek voltak a mesterei. Barcsay Jenő, Koffán Károly és Hincz Gyula, akik irányt tudtak adni.

A Főiskola elvégzése után a grafika igen sok területén vállalt feladatokat, de az édesapja révén megismert alkalmazott grafikát is elvállalta. Így tervezett prospektusokat, plakátokat stb., ha a feladat rokonszenves volt.

A vizuális nevelés fontos részének tekintette a tankönyvek illusztrálását, de ezen feladatok mellett igyekezett az alkalmazott grafikán belül rézkarcot és más sokszorosító grafikát is alkalmazni. Exkluzív kivitelű díszoklevelet, meghívót és üdvözlőkártyát is tervezett.

Nagy örömet jelentett, hogy rézkarcait díjazott művészek kapták meg az Operában, Zeneakadémián és a Vígszínházban. Nagyon törekedett, hogy munkája mindig jó ügyet szolgáljon.

Atyai hagyományképpen sok rajzot készített újságok felkérésére. Azokat vállalta el örömmel, melyek céljával egyetértett, s így volt az élet jelenségeivel is szemben. Ha mondanivalója volt azokkal, azt rajzban fejezte ki.

Az adott örömet életében, hogy rajzművészetével kifejezhette szeretetét az emberekben, a világban, a jóban és a szépen.

Mayer József

DR. GOMBOS LÁSZLÓ 80 ÉVES

Jászkiséren született, s miután a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán doktori képesítést szerzett, előbb Szolnokra, később Jászberénybe helyezték. Itt, tanácsvezető bíróként, nagy szerencsémre, 1972-ig tevékenykedett. Jómagamat 1970-ben neveztek ki a Jászberényi Járási és Városi Könyvtár igazgatójának. Rövidesen egy joviális úriember kopogott be hozzám, hóna alatt egy nagy dossziéval. Gombos dr. volt, a dossziében pedig ex librisek sorjázta. Tudtam mi az ex libris, de arról fogalmam sem volt, hogy létezik a KBK, s hogy esztétikailag is milyen szépek, változatosak ezek az alkotások. Rövidesen beléptem a KBK-ba, s Gombos dr. tanácsai alapján jó kapcsolatokat alakítottam ki meghatározó személyiségeivel.

Elsőként – az ex libris helyi népszerűsítésére – Gombos dr. a gyűjteményéből egy reprezentatív kiállítást szervezett a könyvtárban, s az intézmény értesítőjében pedig *Az ex libris* címmel egy írást jelentetett meg, többek között bemutatva a legjelesebb hazai alkotókat, a gyűjtéssel összefüggő tennivalókat, a sokszorosító technikákat. Egyszóval egy olyan kalauzt, amelyet bátram adhattuk minden érdeklődő kezébe, annál is inkább, mert a cikk kilenc, az ő nevére szóló lap illusztrációját is tartalmazta.

Nos, ennek a kiállításnak a sikere lett a megalapozója annak a több mint tíz évig tartó sorozatnak, amelyben a könyvtár a legrangosabb hazai (és külföldi) alkotók kisgrafikáit mutatta be, pályázatokat szervezett, reprezentatív kiadványokat jelentetett meg, sokszor a képgrafika köréből is válogatva.

Dr. Gombos László 1972-től ismét Szolnokon dolgozott, egyre magasabb beosztásokba került, majd 1966-ban (miniszteri dicséret oklevéllel) nyugdíjba vonult. Ám ekkor is segítette a jászberényi törekvéseket, és természetesen lankadatlan szorgalommal gyarapította, gyarapítja gyűjteményét. (Első ex librisét Drahos István 1960-ban készítette.) Eddig több mint 150 lap készült a nevére. Legkedvesebb művészei (mint írja

mindenféle rangsor nélkül) Kékési László, Menyhárt József, Józsa János, Várkonyi Károly, Stettner Béla, Dániel Viktor, Moskál Tibor, Nagy László Lázár, Perei Zoltán, a jászberényi születésű ifj. Sáros András, Kertes Kollmann Jenő, az utóbbi évtizedekben Vincze László. Gyűjteménye meghaladja a 20.000 db-ot. 1959-től bélyegeket is gyűjt (csak magyarokat), annál is inkább, mert alkotóik között sok a közös vonás, ráadásul többen kisgrafikaikról is ismertek. Nagy gondot fordít az emlékbélyegekre és az elsőnap bélyegzésekre. Ez utóbbi adta az ötletet, hogy a kisgrafikák mellé egy szétnyitható lap másik oldalán elsőnap bélyegzéssel lepecsételt bélyeget is elhelyezzen. Így hozta létre a „halmozott” kisgrafikai lapokat, melyek egy általa kiválasztott idézettel is kiegészülnek, s melyek igen népszerűek lettek a gyűjtők körében. (Erről részletesebben írt a Kisgrafika 2007/4. számában.)

Dr. Gombos László lapjai között számos családi vonatkozású emléklappal találkozhatunk. Ötvenhat éve él boldog házasságban feleségével, Annával. Két fiuk van és három unokájuk. Lapunk olvasói nevében kívánunk mindnyájuknak további sok boldogságot, Gombos doktornak pedig kitartó gyűjtőmunkát, jó egészséget és sok örömet.

Arató Antal

Fery Antal fametszete, X2/2, op. 1035, 1975, 87x59

HÍRES GYŰJTŐK KÖNYVJEGYEI AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRBAN

LIPPÓCZY MIKLÓS

Tíz éve hunyt el Lippóczy Miklós (1913–2004) jogász, Lippóczy Norbert öccse, jeles ex libris gyűjtő. Tályán született, híres borász családban. Debrecenben végzett jogot, 1937-ben doktorált, majd a Honvédelmi Minisztériumhoz került¹.

Első feleségével, Szilágyi-Nagy Zsuzsannával Bad Wörishofenben, egy dél-németországi kisvárosban 1948-ban megalapította a magyar emigránsok első újságját, a Hungáriát (Hontalan Magyarok Hetilapja, 1948–1956), melyet több éven át szerkesztett². A második szám már Münchenben jelent meg. 1950 augusztusáig a Hungária szerkesztője és kiadója, 1951-ben a főszerkesztője³. Ezzel párhuzamosan a Magyar Újságírók Külföldi Egyesületének (1948–) főtítkára lett. Miután munkáját Németországban lehetetlenné tették, feleségével 1950-ben az Egyesült Államokba emigrált. Átmenetileg élt New Yorkban és Cliftonban, végül Passaicben, New Jersey államban telepedett le. Dolgozott a Népszava New York-i napilap főszerkesztőjeként. 1960-ban újrarahaszkodott, feleségével felépített egy adatfeldolgozó irodát. 20 évig mint szociális dolgozó a Család- és Gyermekvédelmi Hivatalnál talált állást Patersonban. A passiaci Szent István magyar egyház híve, a passiaci Szent István Magyar Iskola pártolója, 1985-től haláláig az Amerikai Magyar Múzeum Igazgatói Bizottságának elnöke volt. John Flournoy Montgomery (1878–1954) amerikai üzletember és diplomata, 1933 júniusa és 1941 márciusa között az Amerikai Egyesült Államok magyarországi követe „Magyarország, a vonakodó csatlós (Hungary: The Unwilling Satellite)” című emlékirata újrakiadója.

Ex libris gyűjteménye több mint 30 ezer könyvjegyet tartalmaz. Számos gyűjtővel épített ki kapcsolatot, széleskörű levelezést folytatott, jó kapcsolatokat ápolott pl. Semsey Andorral, Katona Gáborral. Részt vett több nemzetközi ex libris kongresszuson, találkón, pl. Möchengladbachban 1990-ben. Kollekcója darabjaival gyarapította az Amerikai Magyar

Fery Antal fametszete, X2, op. 1665 (1984), 73×95

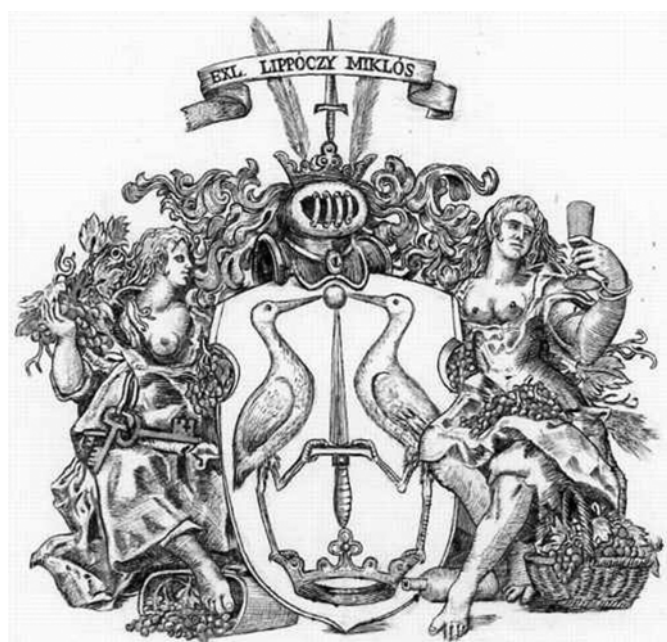
1 Dr. Lippóczy Miklós 1913-2004, <http://magyarmuzeum.org/dr-lippoczy-miklos/>
2 Dr. Lippóczy Miklós 1913-2004, <http://magyarmuzeum.org/dr-lippoczy-miklos/>
3 Hungária, In. Nyugati magyar irodalmi lexikon és bibliográfia, <http://mek.oszk.hu/04000/04038/html/h.htm>

Múzeumot⁴, kiállításokat rendezett, melyeken népszerűsítette többek között Petry Béla, Nagy Árpád Dániel, Nagy Arisztid, Müller Árpád, Gy. Szabó Béla, Drahos István, Cseh Gusztáv, Deák Ferenc, Hervai Katalin, Feszt László, Imets László, Torró Vilmos, Vén Zoltán⁵ alkotásait. Magyarországon is állított ki, pl. Szegeden 1976 tavaszán szőlős-boros ex libriseket⁶. Jó kapcsolatban volt az ugyancsak Amerikába kivándorolt Németh Nándor grafikussal. Közreműködött – Turner Tiborné és Palásthy Lajos mellett – Németh Nándor kisgrafikai alkotásjegyzéke összeállításában: *Németh Nándor (1910-1978) kisgrafikai alkotásjegyzéke (Ex libris és alkalmi grafika)*, szerk. Palásthy Lajos, Kiad. Palásthy Bt., 1999.

Az Országos Széchényi Könyvtár Plakát- és Kisnyomtatványtára állományában zömmel szőlős-boros ex librisei szerepelnek: szőlőtöveket kapáló, szőlőt gondozó, permetező férfi, szüretelő emberek, szőlőprés, vályú ábrájával, ill. Lippóczy foglalkozására utalóan paragrafussal (Exl.L/165-190, 192-195). Ezek grafikusai Andruskó Károly, Nagy Árpád Dániel, Kertes-Kollmann Jenő, de Fery Antal, Radványi-Román Károly, Norbert Ott is alkotott a nevére ex librist. Lippóczy Ilona – Lippóczy Miklós második felesége, akit Lippóczy 1960-ban vett nőül⁷ – számára is készültek ex librisek, pl. Andruskó Károly szőlős-boros vonatkozású grafikái (Exl.L/163-164).

A Lippóczyak példát nyújtanak arra, hogy az ex libris gyűjtés és népszerűsítés egy család több tagja számára is kedvelt időtöltés lehet.

Vasné Tóth Kornélia

Vén Zoltán rézmetszete, C2, op. 441 (2000), 105×115

4 Dr. Lippóczy Miklós, *American Hungarian Museum / Magyar Folklor Múzeum*, <http://magyarmuzeum.org/dr-lippoczy-miklos/>

5 1992-ben az Amerikai Magyar Múzeum dr. Lippóczy Miklósnak köszönhetően – aki rézmetszeteit a múzeumnak adományozta – kiállítást rendezett Vén Zoltán grafikáiból.

6 Lippóczy Norbert levele Dr. Katona Gáborhoz, Tamów, 1976. IX. 17. (KBK Irattár)

7 Susanna LIPPÓCZY RICH: *Nicholas Gabriel Lippóczy 1913–2004, Hungarian Folklore Museum*, <http://hungaria.org/projects.php?projectId=4&menuid=296>

HÍREK

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

Vasné Tóth Kornélia 2014. június 24-én az ELTE BTK Történettudományi Tanszék Művelődéstörténeti Doktori Program keretében sikeresen megvédte „Kultúra, tudomány, művelődés találkozása a XX. sz. ex libriseinek témavilágában. A moszkvai Rudomino Könyvtár hungarika ex librisei hazai és nemzetközi kontextusban” c. doktori disszertációját. Az egyik, a munka érdemeit végig dicsérő bírálatot König Róbert, körünk nemrégiben elhunyt elnöke írta a dolgozatról.

Részletek König Róbert bírálatából:

„A szerző érdeme, hogy az ex librisek újszerű megközelítésével, művelődéstörténeti vonatkozásainak feltárásával, nemzetközi kontextusba helyezésével betekintést nyújt a XX. század hazai és nemzetközi kulturális életébe, ill. képet ad a világ ex libris kultúrájáról, beleértve ennek intézményesült háttérét is (nagyobb ex libris társaságok, ex libris gyűjtemények a világban). A kiemelt időszak a Rudomino Könyvtár hungarika ex libriseinek súlyponti időhatára, az 1960–70-es évek [...] A XX. században megjelenő intézményesült formáknak, a kibontakozó egyesületi életnek, a Kisgrafika Barátok Köre és annak vidéki hálózata bemutatásának is teret szentel. Az egyéni mellett az intézményi ex librisekre is kitér. [...] Összegezve: a célok és megvalósulás tekintetében a disszertáció kimagasló eredményeket mutat fel, nemzetközi szinten is. Az exlibrisológiai kutatások szempontjából új terület a gyűjtők, a könyv(jegy)tulajdonosok személyének egy gyűjtemény egészére kiterjedő kutatása, szociológiai-demográfiai vizsgálata. Az intézményekben (könyvtárakban és múzeumokban) található nagyobb ex libris állományok számszerű ismertetése, majd a vizsgálati korpusz leszűkítéseként a moszkvai Rudomino Könyvtár hungarika ex libriseinek, ezek gyűjtői körének bemutatása olyan terület, mellyel a szerző úttörő szempontú megközelítésre vállalkozott, mindezt nagy elmélyültséggel, tudományos igényességgel tette, több év alapos kutatómunka eredményeként.”

Gratulálunk Vasné dr. Tóth Kornéliának a doktori cím elnyeréséért, és külön örömeinkre szolgál, hogy munkája egy részét körünk, a Kisgrafika Barátok Köre bemutatásának, történetének szenteli.

P.L.

Johann Naha (D) fametszete, X2, op. 312 (1969), 58×82

Az OSZK Bibliotheca Scientiae & Artis c. sorozata most megjelent hatodik kötete „Tér(v)iszonyok és térkép(zet)ek” címmel az Országos Széchényi Könyvtár szervezésében 2014. január 27-én megtartott tudományos konferencia előadásait adja közre. Ebben található Vasné dr. Tóth Kornélia: Kultúrtájak – A magyar világorökség, emlékhelyeink ex libriseken c. tanulmánya, számos, az OSZK állományában található ex libris reprodukciójával. A tanulmány a hely és a tér időszerű megközelítésein keresztül mint a kulturális emlékezet részeit mutatja be az ex libriseket. A tanulmány kivonatossan, két részre bontva leközlésre kerül a Kisgrafika folyóirat mostani és soron következő számában.

Menyhárt József fametszete, X2, 80×72

Nagy László Lázár: „Képzeteim” című kiállítása a XI. Albertirsai Városnapokon 2014. szeptember 5-én 18 órakor nyílt meg, a Móra Ferenc Művelődési Házban. (2730 Albertirsa, Pesti út 85.) Megnyitotta P. Rónay Gábor művésztanár. Megtekinthető volt a Művelődési Ház nyitvatartási idejében, szeptember 20-ig.

Nagy László Lázár fametszete, X2, op. 138, 104×142

Kőhegyi Gyula és Molnár (ISCSU) István grafikus résztvett a 15. Nemzetközi Kisgrafika Triennálén (2014) a lengyelországi Lódzban.

LAPSZEMLE

L'EX-LIBRIS FRANCAIS 2014. tavasz-nyár, 76. évf., 268. sz. Zsidók elkobzott kulturális javaival foglalkozik az első cikk: a náci által kisemmizett könyvtulajdonosok ex libriseinek egy részét bemutatva.

Dél-Franciaország ex libriseinek listája (lásd www.afcel.fr) az ex librisek tulajdonosait vezetőkénevek betűrendjében tünteti fel.

Saint-Michel Szt. Mihály bencés apátságának könyvtára Karoling-kori alapítású. Mintegy 6000 kötetben található olyan bejegyzés, amely a tulajdonosra vonatkozik.

Az újság igen gazdag reprodukciókban, a közölt folyóirat-címlapok között a Kisgrafika 2013/4 és 2014/1 száma is szerepel.

A legfrissebb kisgrafikákból többek között F. Kuhlmann, R. Veron lapjaiból láthatunk válogatást, valamint Jacky Antoine gyűjtő két kitűnő lapját ismerhetjük meg: J. Jakovenko (Fehéroroszország) és M. Martinescu (Románia, Franciaország) műveit.

Salamon Árpád linómetszete, X3, Op. 89 (2013), átm. 90

GRAFIEK WERELD 2014., 1-2. sz. (exlibriswereld.nl) Az évszakok hangulatához illeszkednek a tájképeket ábrázoló címlapok: az egyik esetben Grietje Postma, a másik esetben Antje Veldstra az alkotó.

Az 1. számban Ivan Rusachek fehérorosz művész szimbolikus, szürreális, illetve Hristo Kerin bolgár grafikus – többek között a görög-római mitológiát újraértelmező – grafikai világát ismerhetjük meg.

A 2. számban ugyancsak kitűnő grafikus, a bolgár Robert Baramov szerepel grafikáival.

A képzőművészet új irányzatai tapinthatók ki a szintén bolgár Veliko Marinchevski relative realista, illetve Marcel Schellekens romantikus realista alkotásain.

Mint minden külföldi aktuális lapszámban, itt is olvasható összefoglalás a FISAE tarragonai kongresszusáról.

B. J. H. Dijkhuizen számára készített ex librisek mutatják, hogy milyen sokféle lehetőség kínálkozik ugyanannak a személyiségnek ex librist készíteni, és a grafikus stílusa ebben milyen szerepet játszik.

KNİŽNÍ ZNAČKA 2/2014 Sajnálatos módon a szokásos rövid német nyelvű kivonat nem érkezett meg, így az ismertetés főként a reprodukciókra vonatkozik.

Karel Urban elnök 60 éves születésnapjára köszöntésével indul a lap.

Cseh művészek, különösen az évfordulójukat ünneplő alkotók bemutatása következik: többek között D. Schönova, M. Lesarová-Roubícková, P. Dillinger, I. Kanturková, A. Kaspar, B. Knobloch, F. X. Naske, F. Pavelka, J. Vodrázka.

J. Bouda prágai kiállítása kapcsán megismerhetjük életét, festészetét, litográfiáit. Kiadvány jelent meg alkotásairól, Poutnický denik címmel (2014).

A folyóiratok között a Kisgrafika 2014/1 számának ismertetése szerepel.

MITTEILUNGEN DER DEUTSCHEN EXLIBRIS-GESELLSCHAFT 2014/2-3 A német egyesület beszámol az ex libris-gyűjtők 2014-es éves találkozásáról, a tarragonai FISAE nemzetközi találkozóáról, és felhívást tesz közzé a 2015-ben rendezendő éves találkozóra is.

Az első világháború időszakából válogat alkalmi grafikákat, üdvözlőlapokat H. J. Krause.

Kortárs művészek közül az ukrán Uljana Turcsenko, illetve a romániai születésű, de Franciaországban élő házaspár, Elena Hlodec és Marius Martinescu élettrajzával ismerkedhetünk meg.

Kevésbé ismert Wenzel Hablik (1881-1934) expresszionista építész grafikai munkássága, amely itzehoe-i életéhez kötődött elsősorban, ahol jelenleg múzeuma van.

150 éve született az író, színész, énekes Frank Wedekind, akire H. Wilm ex librisével emlékeznek, annak szimbolikus jelentőségét taglalva: Hygieia ábrázolásával.

Egy érdekes egyéniség, a francia gyűjtő és archeológus G. Goury három ex librisén ugyanaz a jelmondat szerepel (Grandville, Kirchner, Demeufve lapjain), más és más kompozícióba foglalva.

E. Mörike romantikus verse ihletett – akár idézettel együtt, de anélkül is – több ex librist, amelyek tengert és idilli szigetet ábrázolnak, mint W. Geiger, G. Broel, T. Herrmann és G. Jilovsky alkotásai.

A fotográfus H. Landshoff az 1920-as években mestere, Ehmcke hatása nyomán több tipográfiai ex librist tervezett. Fotóinak kiállításáról katalógus jelent meg.

A folyóiratok sorában szerepel a Kisgrafika 2014/1. száma. A szakirodalomban fontos C. Valter: Kunstwerke im Kleinformat c. kötete (Germ. Nationalmuseum, Nürnberg, 2014).

A „Varia” rovatban válaszra és megoldásra vár a felvetés, hogy miért nincsenek fiatalok a gyűjtők között.

MITTEILUNGEN DER ÖSTERREICHISCHEN EXLIBRIS-GESELLSCHAFT 2014. július, 2. sz. A sorozat folytatódik: visszatekintés az egyesület 50 évvel ezelőtti eseményeire.

A megjelent könyvek közül említésre méltó Heinz Decker: Deutsche Exlibriskunst – Vom Jugendstil bis heute (2014. Frankfurt a.M.) című kötete.

Karl F. Stock kiadványa azokról a grafikusokról közöl irodalomjegyzéket és adatokat, akik a bélyegtervezésben és ex libristművészetben is alkotottak (2014, Graz).

Egy XX. századi osztrák grafikus, Herbert Toni Schimek mozgalmas élete és művészete ismerhető meg egy 2012-ben, M. G. von Oppel szerkesztésében kiadott könyvben.

A tarragonai FISAE-kongresszusról írt beszámolót az egyesületi élet egyéb hírei követik; az egyik képen Horváth Hermína látható.

A lap 20. oldalán Vén Zoltán kisgrafikája.

SELCEXPRESS Schweizerischer Exlibris Club, 2014. június, Nr. 96. A lap most a St. Galleni illetőségű művészek listáját közli, alapvető biográfiai adatokkal. Közülük részletesebben Hedwig Scherrer és Martha Cunz, valamint főként unokaöccse, Eugen Cunz életpályájával ismerkedhetünk meg.

H. Decker vallomása J. Joyce-ról, és a nevére készült P. R. Keller (1997) ex libris bemutatása, amelyen az író arcása, karikatúrája és kéziratának egy részlete jelenik meg.

A folyóirat címlapján M. Klinger ex librise látható, amely Fritz Gurlitt részére készült. Az utóbbi időben kétes eredetű gyűjteményéről elhíresült C. Gurlitt nagybátyjáról van szó, aki berlini műkereskedő volt, és az első impresszionista kiállítást szervezte Németországban.

A Kisgrafika 2013/4. számát találjuk a publikációk között.

Gdanski pályázati felhívás a tenger titkai téma megjelölésével, részletesebben lásd: Pawel.Jarczewski@mdkgdansk.nazdwa.pl

Horváth Hilda

BOEKMERK 2014/44 Jack van Peer hosszú cikket írt Anna Tyihonova fehérorosz grafikusnőről, akinek tíz éve követi a pályáját.

Tyihonova 1977-ben született Minszkben. Először egy szabad rajziskolát végzett, majd hat évig tanult a fehérorosz állami művészeti akadémián, és szüntelenül kísérletezett a grafikai technikákkal. Diplomamunkája (Egy párbeszéd álmai) egy kézzel készített és kézzel színezett rézkarcokkal illusztrált könyv volt.

Kutatómunkájának köszönhetően tanulmányt írt a XX. századi és a XXI. sz. eleji fehérorosz grafikai művészetről. 2007-ben művészettelméletből és művészettörténetből is diplomát szerzett.

Bőséges külföld kapcsolatainak köszönhetően a minszki Modern Művészet Múzeumában létrehozott egy szép exlibris gyűjteményt, amelynek ő lett a kurátora. A 34 országból származó 198 művész között ott szerepel a legtöbb belga alkotó is a műveivel.

2005-ben elnyerte a Sint-Niclaas-díjat fekete papíron arany pigment technikával készült művével (a lapban a 34. számú reprodukció).

Rengeteg kiállításon vett részt és nyert díjakat, lelkes népszerűsítője az exlibris műfajának.

A közelmúltban férjhez ment Julian Jordanov bolgár grafikushoz és Szófiába költözött.

2014 elején már 143 exlibris alkotója volt (a lap közli művei listáját).

BOEKMERK 2014/45 A folyóirat befejezi a híres exlibrist alkotó művészekről szóló sorozatát a Nagy Britanniával foglalkozó résszel.

Interjút közöl Adriaan Raemdonckkal, az antwerpeni De Zwarte Panter galéria tulajdonosával.

A lap beszámol az olaszországi Bodio Lomnagoban tartott exlibris találkozóról, amelyet Marco Franzetti kiválóan rendezett meg. A Tarragonában tartott FISAE-találkozó szervezése azonban nem volt hibátlan.

A lap bemutatja Els Vos belga grafikust.

A cseh grafikus, Karel Scherzer, kedvenc művészeiről ír. Bár nemrég kezdett gyűjtésbe, máris több mint száz exlibrist csináltatott a saját nevére.

A külföldi nő művészek közül a kínai Wu Liangot mutatja be a lap, akinek a macskák a gyengéi. Maria Maddalena Tuccelli olasz művész lelkes rézmetsző, aki az érmetervezéstől indult az exlibris felé, amelyekből már vagy ötvenet készített.

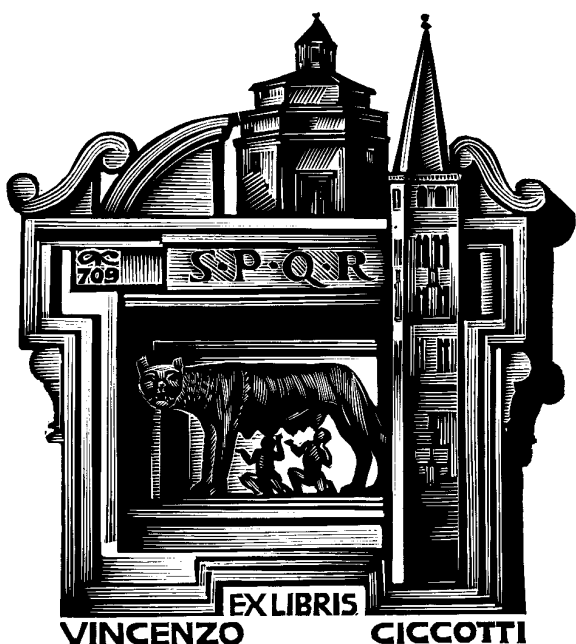
Dicsőően ír a folyóirat a DEG, a német exlibris szövetség 2014-es évkönyvéről, amelyben lenyűgöző gyűjtemény olvasható exlibrisekkel foglalkozó cikkekből és amely eredeti nyomtatokat is tartalmaz.

NÉZŐ-PONT 2014. februári száma *Várkonyi Károly grafikusművész centenáriumi tárlata Szegeden* címmel közöl egész oldalas, képpel és fotóval illusztrált beszámolót, továbbá ismerteti a KISGRAFIKA őszi számát. De a gazdag tartalomban több más cikk is foglalkozik grafikával.

A **2014. áprilisi számban** *Hogyan látom a Szent Koronát?* címmel rendezett kolozsvári kiállításon diákok linómetszeteiből nyílt nagyon tanulságos összeállítás. Egy cikk Domján József (1907-1992) emlékkiállításokkal foglalkozik. Igen részletes és alapos beszámoló ismerteti a „Magyar ex libris 100 éve. Gyűjtemények kiállítása” c. tárlatot, valamint Salamon Árpád debreceni kiállítását. Megemlékezik a pápai könyvjegykiállításról, Sólyom Sándor két ex librisének bemutatásával együtt.

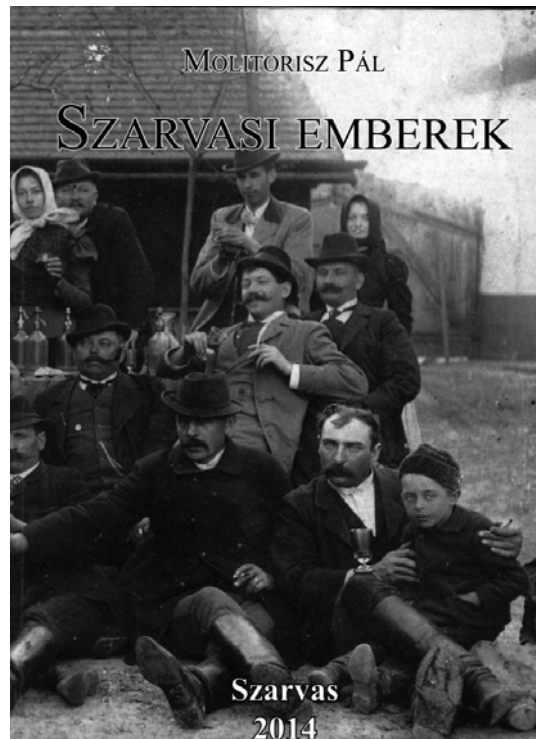
Végül a **2014 nyári számban** is több méltatást olvashatunk körünk kiállításairól.

Anatolij Kalasnyikov fametszete, X2, op. 709, 1988, 90×80

KÖNYVESPOLC

DR. MOLITORISZ PÁL: SZARVASI EMBEREK.
(DIGITÁLIS KALAMÁRIS KIADÓ, SZARVAS, 2014)

A vaskos kötet dr. Molitorisz Pál a valaha Szarvashoz kötődő emberekről emlékező, ismeretterjesztő hangvételű írásait tartalmazza. A szerző többnyire folyóiratokban (a Szarvas és Vidéke hetilapban, s Szarvasi Krónikában vagy az Agrártörténeti füzetekben), esetenként folytatásokban már megjelent tanulmányai különböző történelmi korokból változatos életpályákat mutatnak be. Kiterjedt kutatómunka eredményeképpen tizenhétet. További két írása társadalmi szervezetről, a régi Baráti Körrel és a helyi Dalárdáról szól, melyek jól árnyalják a szarvasi emberekről vázolt képet.

Olvasva szinte megelevenedik az egykori szarvasi tanyavilág, majd a falu, végül a Hármas-Körös holtágának bal partján fekvő város, az „Alföld gyöngyszeme”. És népének szakrális közössége révén szelleme is, amelynek különösen kedvezett a múlt századelő, s már akkor is hosszú a sor, ha születésük sorrendjében csak az ars regia festői, grafikusai kerülnek említésre: Ruzicskay György, Toman János, Lukács Anna, Bolza Marietta, Kiszely György, Kékesi László, Cs. Pataj Mihály, Sinka Mátyás és Klimaj György.

Nos, a tág ívű tallózás 130-170 közötti oldalain található a szerző leterjedelmesebb, Kékesi Lászlóról írt tanulmánya. *(Szövege és gazdagított képanyaga apróbb javításoktól és kiegészítéstől eltekintve megegyezik a regionális hetilapban megjelent azon cikksorozatával, melyről már említés történt lapunk 2013/3 számában – A Szerk.)*

A terjedelmes, 400 oldalas könyv 2014. június 13-án, a 85. Ünnepi Könyvhét alkalmából jelent meg. A kiadványt – nagyszámú érdeklődő előtt – Brachna Irén művészeti igazgató méltatta a Tessedik Sámuel Múzeum dísztermében.

K.L.

ISTENEK, SÍROK ÉS FÁRAÓK AZ ÓKORI EGYIPTOM EX LIBRISEKEN

Egyiptomnak az európai gondolkodásra és művészetre gyakorolt hatásával ezeddig számos könyv, kiállítás foglalkozott. A belgiumi Sint-Niklaas Nemzetközi Exlibris Centrumban 2013 végén *Istenek, sírok és fáraók – az ókori Egyiptom ex libriseken* címmel nyílt kiállítás, mely az ex libris műfaján keresztül gazdagította az ókori Egyiptomról szóló ismereteinket, az „egyiptománia” nevében. A kiállításához kapcsolódóan katalógus is megjelent. A tárlat 2014. március végéig volt megtekinthető.

A kiállítás alapján összeállított katalógus 1900 körülől napjainkig készült ex librisekből nyújt válogatást. Az ábrázolásokon megelevenedik az ókori Egyiptom a maga sokszínűségében: a piramisok, a múmiák, az aranyat rejtő sírok, a falfestmények, az ókori istenek, a szent állatok stb. Sok alkotás valamely híres egyiptomi vonatkozású festményt, szobrot, tárgyat idéz (pl. a kairói Egyiptomi Múzeumból), ill. annak parafrázisa. Így találkozhatunk az Oedipus és a Szfinx történet feldolgoásaival, Hórusz kultuszával, Thot istennel, ill. szent madarával, az íbisszel, a szentként tisztelt szkarabeusz bogárral stb. A fáraók között a legtöbbet III. Amenemhat, Ehnaton, II. Ramszesz szerepel. Nefertiti – ókori egyiptomi királyné, Ehnaton felesége – profilja több ábrázoláson látható.

Az alkotók közül sok a belga: *André Gastmans, Frank Ivo Van Damme, Agnes Joris, Armand Rassenfosse, Martin R. Baeyens, Guido Vanderheyden, Jaap Kuypers*; a német: *Richard Preusse, Ullrich Bewersdorff, Jürgen Dost, Herbert Ott, Herbert Ott, Oswin Volkamer, Bernhard Kühmann*, a cseh: *Emil Kotrba, Pavel Simon, Pavel Hlavaty, Ladislav Rusek, Vladimír Pechar*. A spanyol *Elfi Osiander*, a holland *Lou Strik, Pieter Wetselaar*, az olasz *Gerolame Ballarate*, az észt *Lembit Lõhmus*, a francia *André Herry*, a lengyel *Zbigniew Dolatowski*, az orosz *Anatolij Kalasnyikov, Rudolf Kopilov*, az ukrán *K. Kozlovskij, G. Pugacsevszkij*, a brazil *Ibere Camargo*, a japán *Takao Sano, Toshio Sekine* neveit is megtalálhatjuk a tárlat anyagából összeállított katalógusban.

A kiállítási katalógusban fellelhető több hungarika vonatkozás: a magyar grafikusok közül a Magyarországról Németországba elszármazó *Ade Mathilde*, a marosvásárhelyi születésű *Vincze László*, Nagy Árpád grafikus fia, *Nagy Árpád Dániel*, ill. *Stark Vilmos* neve. A magyar gyűjtők közül *Réthy István*, a KBK egykori titkára, *Pinterits Károly* és *Mme Szilvássy* egyiptomi vonatkozású kisgrafikája szerepel. Ex libriseiken muzsikáló egyiptomi nőalakok, ill. a piramis tövében ülő írrok látható. Mme Szilvássy lacímkarttyáján frontálisan ábrázolt alakok állnak, sorfalszerűen.

A katalógusban a témához illeszkedően több világhírű egyiptológus (*Henri Asselberghs, Ladislav Bareš, Hans Bonnet, Josef Janssen, Luc Limme, Jan Quaegebeur, Břetislav Vachala, Petra Maclot* és *Eugène Warmenbol*) számára készült ex libriszel is találkozhatunk. Emellett számos ismert ex libris gyűjtő neve fellelhető, a világ minden tájáról, köztük *Helmer Fogedgaard, Klaus Rödel, Jan Rhebergen, Axel Leier, Gianni Mantero, Gernot Blum, L. van der Briele*.

Aki érdeklődik az ókori Egyiptom szimbolikus világa, műemlékei és alakjai iránt, feltétlenül vegye kezébe ezt a színes reprodukciókban gazdag, a kiállítás 152 tételét bemutató katalógust, érdemes!

Vasné Tóth Kornélia

EGYESÜLETI HÍREK

BESZÁMOLÓ

A 2014. SZEPTEMBER 6-I KÖZGYŰLÉS RŐL

Ezt a közgyűlést dr. König Róbert elhunyt, valamint az érvényes jogszabályi változások miatt kellett soron kívül összehívni.

A legutolsó közgyűlés (2011) óta eltelt 3 évben olyan jelentősebb esemény nem történt, melyről a tagság a KISGRAFIKA folyóiratunkon keresztül ne értesült volna. Folyóiratunk az egyesület honlapján is elérhető, több évre visszamenően is. Fontosabb események:

A XXXIV. nemzetközi ex libris kongresszuson Finnországban egyesületünket Antalné Tari Zsuzsa, Antal Jenő, Ürmös Péter, valamint Vasné Tóth Kornélia és családja képviselte. 2012 nyarán elhunyt Szász Mara régi kedves tagunk. A 2012/4. számhoz mellékeltek Tavaszy Noémi grafikusművész tagunk alkotásjegyzékét (összeállította: Vasné Tóth Kornélia). 2013. januárban elhunyt dr. Soós Imre tagunk, aki folyóiratunk szerkesztője is volt, hosszú időn keresztül írta lapunk francia nyelvű kivonatát, számos szakcikk írója volt. 2014 januárjában elhunyt DLA habil König Róbert, a szépművészetek doktora, több évtizeden át körünk elnöke. Vasné Tóth Kornélia az idén eredményesen megvédte doktori disszertációját az ex libris témájából.

Ez évben volt Spanyolországban a XXXV. Nemzetközi Ex libris kongresszus, melyen részt vett Vasné Tóth Kornélia, benyomásairól a lapunk ez évi 2. számában számolt be. (Csak közbevetőleg jegyzem meg, hogy 1970-ben a XIII. kongresszusnak Budapest adott otthont!)

Taglétszámunk 110-120 között mozog, az elmaradók, elhunytak helyett mindig van újonnan belépő, így a létszám nagyjából stabil. Örök téma az egyesület fiatalítása, aránylag kevés eredménnyel. Az egyesület vezetésében is szükséges a fiatalítás, a XXI. században az internet-hozzáférés már-már alapvető követelmény. 13 évvel ezelőtt lényegesen könnyebb volt a titkári teendő. Ma már pályázatot írni, adóbevallást, statisztikai jelentést elkészíteni csak számítógépes úton lehet.

Köszönetemet fejezem ki mindazoknak a kedves tagjainknak, akik akár kiállítás szervezésével, akár a lapunk kihordásával, akár a lapunk elkészítésében közreműködnek.

A jövőt illetően bevételeink és kiadásaink várhatóan az előző évek szerint alakulnak. Ezúttal is megemlékezek körünk legidősebb, de kitűnő szellemi és jó egészségi állapotban lévő tagjáról, Semsey Andornéről!

Köszönöm a figyelmet!

A közgyűlésen 32 fő vett részt, mely 2014. szeptember 6-án de. 11 órakor került megtartásra. A napirendi pontok: 1. Új alapszabály elfogadása, 2. Ennek megfelelő új vezetőség megválasztása, 3. Egyéb. Levezető elnöknek a jelenlévők (32 fő) dr. Arató Antalt, jegyzőkönyvvezetőnek dr. Körösi Ilonát, jegyzőkönyv-hitelesítőkné dr. Kas Ivánt és Skornyák Ferencnét fogadták el. Palásthy Lajos felolvasta az új alapszabályt, melyet a tagság megvitattott. Végül is elfogadták. Ezután a leköszönő vezetőség részéről Palásthy Lajos titkár a fenti beszámolót mondta el. A jelölőbizottság (Harmath Gábor és Nagy László Lázár) bemutatta az új vezetőségre jelölteket.

Új vezetőségnek megválasztották: Ürmös Pétert elnöknek, Antalné Tari Zsuzsát elnökhelyettesnek, Palásthy Lajost ügyvezető elnöknek, Bedő Józsefet, dr. Horváth Hildát, Vasné dr. Tóth Kornéliát és Rác Máriaát elnökségi tagnak.

A Felügyelő bizottság elnökének dr. Kas Ivánt, tagoknak Kundermann Jenőt és dr. Kőrösi Ilonát választották meg.

Megtisztelte jelenlétével két osztrák ex libris gyűjtő is a közgyűlést.

*

Helyreigazítás: Az előző lapszámon (2014/2) tévesen 52. évfolyam van. Helyesen 53. évfolyam.

SUMMARY

Gyula Tőkés: Farewell Thoughts to Tibor Moskál, Graphic Artist. A Fairy Man Passes Away

This text is a last message by a friend addressing the artist deceased at the age of 84 giving a short biographical sketch and eulogy.

Ferenc Szekeres: Márta Kopasz – as Reflected in the Memories of a Disciple

The article is based upon the informal speech at the opening of Márta Kopasz's commemorative exhibition in 2014 recollecting the amiable figure and the pedagogical methods of the artist and educator influencing the author's formative years.

Kornélia Tóth Vas: Places of National Memory Depicted on Bookplates, Part I

The article sums up a presentation with slides showing the world heritage sites on an imagined tour in Hungary as Ex Libris Land by a choice of a hundred modern Hungarian and international bookplates preserved in the holdings of the National Széchényi Library.

József Mayer: Béla Gönczi on the Art of his Father, His Uncle and His Own

Béla Gönczi's lecture with slides mainly demonstrated the artworks of his father, Tibor Gönczi Gebhardt (1902-1994) and those of his uncle Béla Gebhardt (1901-1990). The author has also illustrated books, cards and certificates. His father mostly designed applied graphics, e. g. broadsides, stamps. The uncle was an architect and painter.

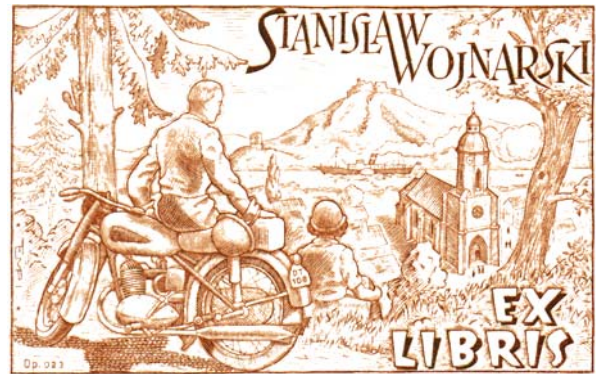
Antal Arató: Dr László Gombos Turns 80 Years of Age

The author was the head of the municipal library of Jászberény and there he met the lawyer collecting ex libris in the early 1970s. Later Dr Gombos also worked as a judge in Szolnok. He has commissioned more than 150 bookplates to his name, his collection exceeds 20000 pieces. He's been an avid collector of postage stamps as well, especially postmarks and first day covers. He has also organized a number of exhibitions.

Kornélia Tóth Vas: Miklós Lippóczy's in the Series of Famous Collectors' Bookplates at the National Széchényi Library

On the tenth anniversary of Miklós Lippóczy's decease an exhibition was arranged at the National Széchényi Library. He was younger brother of Norbert Lippóczy, a renowned bibliophile and art collector. He graduated in law, and in most of his life he was emigrant outside Hungary. Ex libris of viticulture and of jurisprudence motifs were on display at this exhibition.

News, Press Review, Books

Tempinszky István rézmetszete, C2, op. 23, 48×77

AUSZUG

Gyula Tőkés: Abschiedsgedanken an Graphiker Tibor Moskál. Fortgang eines märchenhaften Wundermenschen.

Tibor Moskál ist in seinem 84. Lebensjahr gestorben, im Artikel schreibt einer seiner Freunde die Abschiedsgedanken.

Ferenc Szekeres: Márta Kopasz – im Spiegel von subjektiver Erinnerungen eines Schülers.

Der Artikel wurde aufgrund der Eröffnungsrede geschrieben, die anlässlich der Gedenkausstellung von der Graphikerin Márta Kopasz im Jahre 2014 erklänge, mit vielen persönlichen Erlebnissen beschwarte die Gestalt der Graphikerin-Pädagogin.

Kornélia Tóth Vas: Die Stätte der nationalen Erinnerung auf Exlibris (1. Teil)

Aufgrund einer Diavorführung, deren Bilder bei einer Rundfahrt durch Exlibrisland Ungarn entstanden, wurde der Beitrag verfasst, in dem die aus dem Bestand der Nationalbibliothek Széchényi ausgewählten Exlibris behandelt werden, in denen die Stätten des Weltkulturerbes erscheinen.

József Mayer: Der Vortrag von Béla Gönczi über die graphische Tätigkeit von seinem Vater, Onkel unvon sich selber.

In erster Reihe wurde die Tätigkeit von dem Vater Tibor Gönczi Gebhardt (1902-1994) und dem Onkel Béla Gebhardt mit Diavorführung gewürdigt. Darüber wird im Artikel benachrichtigt.

Antal Arató: Dr. László Gombos ist 80 Jahre alt geworden

László Gombos, Jurist früher in Jászberény, Szolnok, zur Zeit in Budapest tätig ist Exlibris- und Briefmarkensammler, er ist von seiner Sammlung spezieller Blätter – Briefmarken und graphische Werke auf einem Blatt – bekannt. Er hat schon zahlreiche Ausstellungen organisiert.

Kornélia Tóth Vas: Buchzeichen berühmter Sammler in der Landesbibliothek Széchényi. Lippóczy Miklós

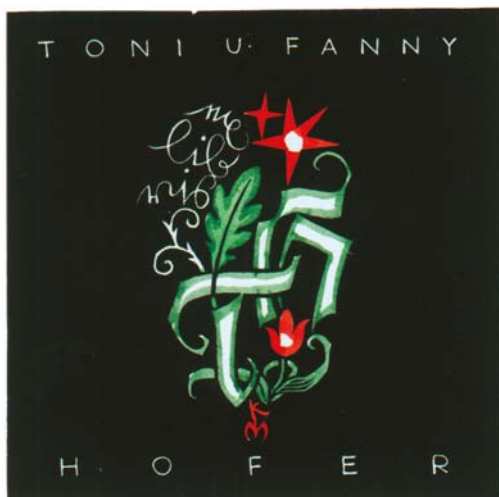
Vor zehn Jahren ist Miklós Lippóczy, Jurist (1913-2004) gestorben, sein Bruder Norbert Lippóczy ist ein berühmter Exlibris Sammler. In der Bibliothek sind Buchzeichen mit dem Thema Trauben-Wein und Jus auffindbar.

Nachrichten, Presseschau, Bücherregale

Oriol Diví grafikája, op. 439, 27×80

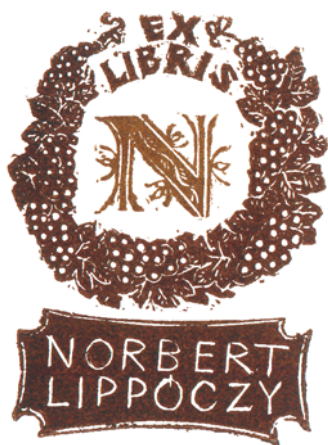

Maria Bauer-Klimbacher (D) fametszete,
X2/col, 65×65

Rákóczy Ferenc linómetszete, X3/2, op. 169, 60×90

Josef Szuskiewicz fametszete,
X2, op. 109 (1970), 58×42

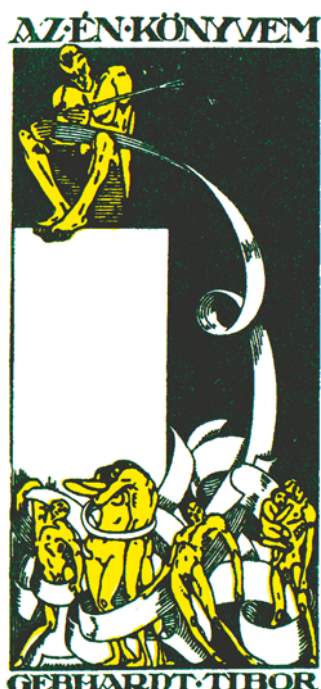
Leonid Setnyev (RUS),
plasztikmetszet, X6/4, op. 65
(1971), 38×38

Nelly Degouy (belga) fametszete,
X2/2, 75×47

Jin Lang Hui (kinai) grafikája, 117×100

Gebhardt Tibor grafikája,
P1, 88×40

Fery Antal fametszete,
X2/2, op. 426 (1965), 83×60